

ВИСНОВОК

рецензента

доктора педагогічних наук, доцента Паньків Людмили Іванівни
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Чень Лян

**«Формування художніх цінностей майбутніх учителів музики
в мистецько-просвітницькій діяльності»,**

поданої на здобуття ступеня вищої освіти

доктора філософії з галузі знань

01 – Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

Дисертацію присвячено теоретико-методичному дослідженню проблеми формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в мистецько-просвітницькій діяльності. У дослідженні Чень Лян застосовано міждисциплінарний підхід до визначення сутності і змісту художніх цінностей майбутніх учителів музики, обґрунтування структури та критеріїв сформованості досліджуваного феномену в мистецько-просвітницькій діяльності вчителя. У дисертації розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено методичне забезпечення формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в мистецько-просвітницькій діяльності.

Актуальність теми дисертації не викликає сумніву. Питання ціннісного розвитку особистості, її ставлення до оточуючого світу і до себе, визначення та усвідомлення ціннісних пріоритетів саморозвитку і самореалізації – сьогодні є чи не найголовнішими. І не лише в педагогіці, а й у всіх сферах суспільного життя. Екстремальність історичних обставин сучасності вимагає звернення до істинних загальнокультурних цінностей Добра, Справедливості, Любові.

Унікальним носієм вищих духовних цінностей людства у їх художній інтерпретації – є мистецтво. Проте, його світ безмежний. Глобалізаційний простір сьогодення, небувалий розвиток інформаційних технологій, мережі Інтернет тощо сприяють плюралізму думок і художніх течій, поширенню і взаємопроникненню мистецьких явищ, подій, проектів тощо. Відкриваються широкі можливості пізнання мистецтва глобального світу. Втім, вони поєднуються і з небезпечними тенденціями розповсюдження квазімистецтва, підміни високохудожніх цінностей на масово-маніпулятивні, «гламурні» форми розваг. Наслідки таких процесів часто призводять до естетизації мотивів жорстокості, насилля, невігластва.

Допомогти учням зорієнтуватися у неосяжному світі мистецтва, визначити суттєві чинники художнього впливу на особистість, виявити особливості художнього сприймання і педагогічно доцільно його використати має вчитель. Ці та інші питання впливу мистецтва на особистість розглядає Чень Лян у контексті формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в

мистецько-просвітницькій діяльності. Цілком погоджуємося з позицією автора щодо взаємообумовленості високого потенціалу мистецько-просвітницької діяльності вчителя музики і сформованості його художніх цінностей. Тож, тему дисертації Чень Лян «Формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в мистецько-просвітницькій діяльності» вважаємо актуальною і важливою для педагогічної науки і практики.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та апробація методичних засад формування художніх цінностей майбутніх учителів музики шляхом залучення їх до мистецько-просвітницької діяльності.

Зазначена мета передбачала необхідність постановки і вирішення низки **завдань**, у процесі вирішення яких автором з'ясовано, вивчено і критично схарактеризовано сутність феномену художніх цінностей особистості; конкретизовано змістово-компонентну структуру художніх цінностей майбутніх учителів музики; виявлено ціннісний потенціал мистецько-просвітницької діяльності та спроєктовано його в контекст фахової підготовки майбутніх учителів музики; розроблено та апробовано методичні засади формування художньо-цінностей майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі реалізації потенціалу мистецько-просвітницької діяльності; обґрунтовано процедуру діагностування художніх цінностей майбутніх учителів музики та виявлено ефективність авторської методики їх формування в мистецько-просвітницькій діяльності.

Для досягнення мети дослідження та розв'язання поставлених завдань було використано **методи**: 1) *теоретичні*: аналіз наукових джерел з проблеми дисертації для з'ясування базових понять; синтез, порівняння, систематизація; аналіз освітнього процесу закладів вищої мистецько-педагогічної освіти з метою обґрунтування методичних засад формування художніх цінностей майбутніх учителів музики; 2) *емпіричні*: діагностувальні (опитування, бесіди, педагогічне спостереження), моделювання, педагогічний експеримент для визначення стану сформованості художньо-ціннісної сфери майбутніх учителів музики та перевірки доцільності й ефективності обґрунтованих педагогічних умов та методики; 3) *статистичні*: математичне обчислення динаміки стану досліджуваного феномену для підтвердження ефективності педагогічних умов та методики, що оптимізує їхнє впровадження у фахову підготовку майбутніх учителів музики.

Об'єктом дослідження є процес фахової підготовки майбутніх учителів музики. **Предмет** дослідження – методичні засади формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в мистецько-просвітницькій діяльності.

Науково-теоретичним здобутком дисертанта є обґрунтування сутності, змісту і структури художніх цінностей майбутніх учителів музики. Досить повним і коректним вважаємо авторське тлумачення художніх цінностей як динамічного, цілісного, особистісно і професійно-значущого феномену, який перманентно формується в процесі художнього пізнання і характеризується

смісловою сучасністю для суб'єкта творів різних видів мистецтва «тут і зараз» незалежно від історико-культурної доби їхньої появи; націлює на самовдосконалення засобами різних видів мистецтва з центрацією на музичних цінностях, детермінує дієво-практичне ставлення до їхнього поширення в суспільстві. Автором розроблено і обґрунтовано компонентно-змістову структуру досліджуваного феномену в єдності таких компонентів: мотиваційно-емоційного, когнітивно-рефлексивного, практико-діяльнісного, комунікативного. Дана структура стала основою розробки критеріального апарату дослідження стану сформованості художніх цінностей майбутніх учителів музики в процесі мистецько-просвітницької діяльності, а саме: ціннісно-мотиваційний критерій (показники: міра емоційного реагування на музичний твір і твори інших мистецтв; стійкість мотивації пізнавати мистецькі твори; наявність і глибина мотивації брати участь і оволодівати уміннями мистецько-просвітницької діяльності); ціннісно-рефлексивний (показники: обізнаність в музичному та інших мистецтвах (мистецька ерудиція); здатність визначати та аргументувати ставлення до художніх явищ); усвідомлення важливості/неважливості для себе мистецького просвітництва як складової майбутньої професійної діяльності); діяльнісно-операційний (показники: сформованість практичних умінь інтерпретувати смисли, закладені у твори; ініціативність участі в заходах просвітницького спрямування під час дозвілля (ознайомлення, сприймання, вивчення, виконання, поширення); наявність умінь оригінально образно презентувати просвітницький задум/проект публіці); художньо-комунікативний (показники: володіння інтерактивними вербальними і невербальними прийомами спілкування з аудиторією; мобільність змінювати завчасно запланований перебіг просвітницької зустрічі відповідно до реагування аудиторії на її зміст, непередбачувану ситуацію тощо; здатність вибудовувати драматургію виступу-презентації на публіку).

Стрижнем дисертації є розробка, обґрунтування та експериментальна перевірка *методичних засад* формування художніх цінностей майбутніх учителів музики у мистецько-просвітницької діяльності, що поєднують педагогічні умови та спеціальну методiku. Оптимальними *педагогічними умовами* формування досліджуваного феномену автор вважає такі 1) забезпечення такого залучення студента-музиканта до оволодіння професією педагога, яке охоплює виконавську, музикознавчу і методичну підготовку у взаємозв'язку та спрямовано на передачу набутого досвіду і оволодіння для цього відповідними музикантськими і художньо-комунікативними уміннями; 2) забезпечення в змісті та безпосередній організації фахової підготовки майбутнього вчителя музики обов'язкового поліхудожнього розвитку, який гарантує загально мистецький чинник підготовки музиканта, спрямовується на самовдосконалення суб'єктів у поліхудожньому напрямі і на використання поліхудожнього досвіду в просвітництві; 3) забезпечення суб'єктності майбутніх учителів музики у створенні мистецько-просвітницького середовища на основі

вмотивованого оволодіння уміннями художньої комунікації. *Методика* формування художніх цінностей майбутніх учителів музики подана в єдності методів і форм, які спрямовані на реалізацію педагогічних умов, базовані на ідеї художньої комунікації, спираються на ціннісний потенціал мистецько-просвітницької діяльності, прицільно діють на кожен компонент структури художньо-ціннісної сфери. Послідовність проведення педагогічної роботи означеного напрямку підпорядковано таким *етапам*: підготовчий (мотивувально-ознайомлювальний), операціонально-упроваджувальний, самооцінювально-рефлексивний, коригувально-перспективний.

Ефективність розроблених Чень Лян методичних засад формування художніх цінностей майбутніх учителів музики у мистецько-просвітницької діяльності експериментально перевірено. Результати формувального експерименту досить повно і коректно викладено у III розділі дисертації. Достовірність результатів дослідження підтверджена за допомогою критерію Пірсона (χ^2).

Отже, дисертаційне дослідження Чень Лян характеризується актуальністю, має наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше* теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування художніх цінностей майбутніх учителів музики із залученням їх до мистецько-просвітницької діяльності; розроблено методику формування художніх цінностей майбутніх учителів музики; визначено критерії та показники діагностування стану сформованості художньо-ціннісної сфери майбутніх учителів музики; спрогнозовано і схарактеризовано рівні сформованості художньо-ціннісної сфери майбутніх учителів музики. *Уточнено* сутність феномену художніх цінностей стосовно вчителів музики, змістову структуру досліджуваного феномену (мотиваційно-емоційний, когнітивно-рефлексивний, практико-діяльнісний, комунікативний компоненти); ціннісний потенціал мистецького просвітництва в контексті фахової підготовки і майбутньої професійної діяльності педагогів-музикантів. *Набули подальшого розвитку* форми і методи формування художніх цінностей майбутніх учителів музики із залученням їх до мистецько-просвітницької діяльності в процесі фахової підготовки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні педагогічних умов, методів і форм формування художніх цінностей майбутніх учителів музики із залученням їх до мистецького просвітництва як складової фахової підготовки на основі художньої комунікації. Результати дослідження можуть використовуватися в освітньому процесі закладів вищої мистецько-педагогічної освіти в різних напрямках фахової підготовки вчителів музики (виконавської, музикознавчої, методичної) в аудиторній та позааудиторній роботі, в змісті лекційних курсів з методики навчання різних дисциплін, практичних заняттях з історико-теоретичних дисциплін, у виконавській і педагогічній практиці.

Текст дисертації викладено доступною мовою, сучасним науковим стилем з критичним аналізом та висновками. Основні положення та висновки дисертації отримані автором самостійно.

Результати дослідження повною мірою відображено у відображено в 7 публікаціях (6 одноосібних), з яких: 4 статті у фахових періодичних виданнях України з педагогіки, 1 стаття в зарубіжному періодичному виданні, 2 статті у збірниках матеріалів міжнародної і всеукраїнської наукових конференцій

Висновок. Дисертація Чень Лян «Формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в мистецько-просвітницькій діяльності» є цілісним завершеним дослідженням, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент -

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри фортепіанного виконавства
і педагогіки мистецтва
УДУ імені Михайла Драгоманова

